

Πάπυρος, η γραφική ύλη των αρχαίων Ελλήνων

Από τον κύλινδρο στον κώδικα (Μέρος Α')

Δημοσίευση: 13 Οκτ 2017, 10:04



Η έκταση των γραπτών ελληνικών έργων που έχουμε στην κατοχή μας, όπως και η κατάσταση στην οποία μας παραδόθηκαν από τους προγενεστέρους, είναι απόρροια των ιστορικών συνθηκών που διαμορφώθηκαν επί χιλιάδες χρόνια υπό την επίδραση διαφόρων πολιτικών και πολιτιστικών παραγόντων.

Η γραφική ύλη που χρησιμοποιούσαν οι Έλληνες ακόμη και σε πολύ προχωρημένες φάσεις της αρχαιότητας ήταν ο **πάπυρος**. Οι Αιγύπτιοι γνώριζαν αυτήν τη γραφική ύλη από την 3η χιλιετία π.Χ. και είχαν το μονοπώλιο της εξαγωγής της, καθώς το φυτό του παπύρου ευδοκίμωσε μόνο στη χώρα τους.

Τα φύλλα γραφής κατασκευάζονταν από τα στελέχη του φυτού, που σχίζονταν σε λεπτές λουριδές. Δύο στρώσεις από τις ίνες αυτές τοποθετούνταν σταυρωτά ή μια επάνω στην άλλη (οι οριζόντιες ίνες συνέθεταν την πρόσθια όψη και οι κάθετες ίνες την οπίσθια όψη) και πιέζονταν, ώστε να δημιουργηθεί το φύλλο γραφής. Η συγκόλληση περισσότερων φύλλων, του ενός δίπλα στο άλλο, γεννούσε το αρχαίο βιβλίο, τον **κύλινδρο**.

Όπως γίνεται αντιληπτό από τα ανωτέρω, οι συγγραφείς της αρχαιότητας σχεδίαζαν και έδιναν την οριστική μορφή στα έργα τους σε ένα υλικό φθαρτό, και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό, γεγονός που εξηγεί το γιατί δεν μπορούμε ποτέ να φθάσουμε έως το ιδιόχειρο του συγγραφέα, το αρχικό αυτόγραφο του.

Πάντως, γνωρίζουμε ότι οι μεγάλοι ποιητές της Κλασικής Περιόδου χρησιμοποιούσαν στα χειρόγραφα τους μόνον κεφαλαία γράμματα, που συνεχίζονταν το ένα πίσω από το άλλο, χωρίς χωρισμό των λέξεων, χωρίς τόνους και πνεύματα.

Ξέρουμε, επίσης, πως σε αττικά πεζά κείμενα της εποχής του Ισοκράτη (436 π.Χ.-338 π.Χ.) ένα σημάδι στο περιθώριο του κειμένου ήταν αυτό που φανέρωνε το τέλος της περιόδου. Στα κείμενα των δραμάτων πάλι η αλλαγή των προσώπων δηλωνόταν απλώς με μια οριζόντια παύλα, την παράγραφον.

Είναι αυτονόητο ότι οι προαναφερθείσες ιδιορρυθμίες προκαλούσαν δυσκολίες στο διάβασμα των κειμένων και αποτελούσαν την αιτία πολυάριθμων λαθών.

Βαγγέλης Στεργιόπουλος

in.gr